BHAGAVADGÍTA

Kapitola 1 – jóga Ardžunovy sklíčenosti

Vybráno ze Satsangů 9.2.2006 a 9.1.2008

Text obsahuje jen komentáře k některým veršům Bhagavadgíty. Úryvky vztahující se k jednotlivým veršům jsou vybrány ze Satsangů, které byly určeny přítomným hledajícím a nebyly Gurudévem zamýšleny jako systematický výklad Bhagavadgíty.

.....

Óm Šrí Paramátmane Namaha

1. Dhritaráštra řekl: Saňdžajo, co dělají moje děti a děti Pánduovy, naplněné bojechtivostí, shromážděné na svatém poli Kurukšétra?

(Jaipur, 9.11.2008) Jako je v semínku obsažen celý strom, tak už první verš v sobě nese podstatu moudrosti Bhagavadgíty. Gíta začíná slovy Dhritaráštry, tedy člověka, který se neoprávněně zmocnil království patřícího Pánduovcům. Pouze omezený člověk se může ptát jako Dhritaráštra: „...co dělají moji synové a synové Pánduovi...“ Povšimněte si slova moji. Válka je nevyhnutelná pro všechny ty, kteří lpí na slovech moje a tvoje, ať už je to v osobním či v pracovním životě, v rodině nebo ve společnosti, na národní či mezinárodní rovině... „Tohle je moje a tohle je tvoje, tihle lidé patří ke mně a tohle jsou ti druzí...“ Dokud přetrvává rozdělení na moje a tvoje, žijeme v konfliktech a jsme dychtiví bojovat.

K tomuto tématu se vztahuje mnoho věcí, ale Bůh mě inspiruje povědět vám dnes něco o významu slova Kurukšétra, zmíněném v prvním verši. Existují čtyři pole Kurukšétra. Možná jste někteří překvapeni, proč mluvím o čtyřech polích. Není o tom žádná zmínka v literatuře. Co mám ale dělat, když mi přichází od Boha inspirace k vám takto mluvit?

1.První pole Kurukšétra je místo ve státu Haryana v Indii, asi tak 150km od Delhi. Je to místo, kde sám Pán Krišna odhalil moudrost nejvyšší v celém vesmíru, aby pomohl veškerému stvoření. Tento fakt není žádným tajemstvím, je všeobecně znám.

2.Druhé pole Kurukšétra je místem, kde pracujete, abyste si vydělali na živobytí. Ať už je to v nemocnici, na univerzitě, ve škole nebo v obchodě… Tam, kde pracujete. To je opravdové válečné pole, kde neustále zuří nějaké konflikty a potyčky.

3.Třetí pole Kurukšétra je doma ve vaší rodině – ve vztazích s vašimi blízkými a příbuznými.

Na prvním zmíněném poli se zrodila nejvyšší moudrost Gíty a je proto v pořádku, když lidé navštěvují toto svaté místo s oddaností a pochopením, co se tam kdysi odehrálo. Také jsem se tam jako mladý jel podívat. Je to místo pokání a může být dobré se na svatém místě, kde byla odhalena moudrost, zastavit. Skutečnou výzvou ale je používat tuto moudrost na ostatních třech polích.

4.Čtvrté pole Kurukšétra máme ve svém srdci. Jsou to naše dobré a špatné vlastnosti, Pánduovci na jedné a Kuruovci na druhé straně. Krišna existuje uvnitř nás v podobě rozlišovací schopnosti.

Když se seznámíme s učením, sděleném na prvním poli Kurukšétra, musíme je používat na ostatních Kurukšétrách – v práci i doma. V každé rodině je trochu jiná atmosféra. Slova druhých se zabodnou jako šíp a vyvstává v nás otázka: „Jak mám reagovat? Mám na odpověď také vystřelit šíp nebo zůstat potichu? Jak se mám zachovat? Jak mám tohle domácí pole Kurukšétra zvládnout?"

Nakonec se dostáváme k poli Kurukšétra v nás. Přestože se už roky snažíme na sobě pracovat, naše slabé stránky v podobě tužeb, hněvu, chtivosti, připoutanosti, iluzí (Mája), závisti, pýchy... nás stále neopouštějí. „Už tolik let s nimi zápasím a můj problém se mi stále znovu a znovu vrací…" Pánduovci v podobě myšlenek, vybízejících ke správnému jednání, musí čelit hlasům Kuruovců, kteří se snaží ospravedlňovat nesprávné jednání: „Svět se změnil, v dnešní době už není místo pro zastaralé ideály. Všichni to teď dělají…" Takto vypadají neustálé války mezi Pánduovci a Kuruovci v nás.

Krišna to vše zevnitř pozoruje a usmívá se. Všechno, o čem se v Bhagavadgítě píše, se odehrává v nás. V indické filozofii jsou Pán (Paramátman) a duše (džívátman) stále spolu. Nijak se neliší. V Upanišadách je použitý příklad o dvou ptácích, společně žijících na jednom stromě. Jeden z nich ochutnává ovoce na stromě, zatímco druhý se na to dívá. Až jednou ten ochutnávající pochopí velikost toho pozorujícího, dojde mu: „Ó, tak takhle to tedy skutečně je!" Uvědomí si, že Krišna sedí tak blízko – v podobě pozorovatele, v podobě moudrosti a vědomí. To se stane, když je zlomena všechna pýcha. Když je zlomena pýcha, dojde ke spočinutí u Jeho nohou.

Abychom mohli zvítězit na čtvrtém poli Kurukšétra, musíme číst a snažit se porozumět učení předaném na prvním poli Kurukšétra, a potom se vše pokoušet vnést do druhého a třetího pole. Na čtvrtém poli však nelze zvítězit bez Sadgurua. Dokonce i na prvním poli Kurukšétra bylo zapotřebí gurua, aby ukázal cestu. Ardžuna se musel stál žákem. Na začátku sice Ardžuna mluvil o tom, že je žákem, ale ještě než se mohl Guru vyjádřit, Ardžuna prohlásil, že je rozhodnut nebojovat. Alespoň se snažil být žákem. Stát se žákem je na začátku velmi obtížné: „Já a žák? Už jsem na duchovní cestě dostatečně daleko. Potřebuji opravdu Gurua?…" v mysli vyvstává mnoho podobných myšlenek.

2. ***Saňdžaja řekl: V tom okamžiku, kdy král Durjódhana uviděl, jak se k Drónáčarjovi blíží vojsko Pánduů, táhnoucí do boje, pronesl tato slova:***
3. ***Pohleď, učiteli, na toto mocné vojsko Pánduových synů, seřazené k boji tvým nadaným žákem Dhrištadjumnou, Drupadovým synem.***
4. - 6. ***V tomto vojsku jsou hrdinové, kteří vládnou mocnými luky a v bojovém umění se vyrovnají i Bhímovi a Ardžunovi - Sátjaki, Viráta a veliký válečník Drupada, Dhrištakétu, Čekitána a odvážný vládce Káší, dále Purudžit, Kuntibhódža a Šaibja, nejsilnější z mužů, potom statečný Uttamaudžas, Subhadrův syn Abhimandžu a pět synů Draupadí - všichni dokonalí válečníci.***
7. ***Ó nejdokonalejší z bráhmanů, poznej také ty, kteří jsou hlavními válečníky na naší straně - velitele mého vojska. Aby ses s nimi seznámil, vyjmenuji ti je:***
8. ***Ty sám, Bhíšma, Karna a Krpa, který nikdy nebyl v bitvě poražen, a právě tak Ašvatthámán, Vikarna a Bhúrišravaí (syn Sómadattův).***
9. ***Jsou tu i mnozí další hrdinové, kteří nasazují pro mne své životy a jsou vyzbrojeni různými zbraněmi a střelami, všichni obratní bojovníci.***

10. Toto naše vojsko, dokonale zaštítěné Bhíšmou, je nepřemožitelné, kdežto jejich vojsko pod ochranou Bhímy lze snadno porazit.

11. Proto, až všichni zaujmete své správné postavení na všech frontách, střezte ze všech stran zejména Bhímu.

12. Vynikající velitel z rodu Kuruů, jejich proslavený prastrýc Bhíšma, zařval hrozivě jako lev a zadul do své lastury, aby povzbudil Durjódhanu.

13. Znenadání začaly zvučet lastury, bubny, trubky i bubínky a byl to děsivý hřmot.

14. Pak Šrí Krišna a Ardžuna, usazení v nádherném voze taženém bílými koňmi, zaduli do svých nebeských lastur.

15. Šrí Krišna zadul do své lastury zvané Páňčadžanja, Ardžuna na lasturu jménem Dévadatta, kdežto Bhíma, muž strašných činů, zadul do své mohutné lastury Paundry.

16. Král Judhišthira, syn Kuntin, zadul do své lastury Anantavidžaji a Nakula se Sahadévou do lastur, dobře známých jako Sughóša a Manipušpaka.

17. - 18. A král z Káší, znamenitý lučištník, velký válečník Šikhandí (válčící na voze), Dhrištadjumna i Viráta a neporazitelný Sátjaki, Drupada a rovněž pět synů Draupadí a Subhadřin syn mocných paží Abhimandža, všichni troubili na všech stranách, ó vládče země, každý na svou lasturu.

19. A hrozivý hřmot, dunící nebem i zemí, drásal srdce synů Dhritaráštrových.

20 - 21 A tak, když Ardžuna, syn Pánduův, uviděl tvé syny, ó pane země, sešikované proti sobě, a když střely byly již připraveny k útoku, zvedl svůj luk a promluvil takto ke Šrí Kršnovi: Krišno, postav můj vůz mezi obě vojska

22. a ponech ho zde, ať se mohu dobře podívat na tyto bojovníky rozestavěné k boji a prohlédnout si ty, s nimiž se musím utkat v této bitvě.

23. Pozorně si prohlédnu ty, kdo v této bitvě stojí na straně zlovolného Durjódhany, všechny shromážděné na této straně a připravené k boji.

24. - 25. Saňdžaja řekl: Ó králi, Šrí Krišna, takto osloven Ardžunou, umístil skvostný vůz mezi oběma vojsky právě před Bhíšmu, Dronu a všechny krále, a řekl: Ardžuno, pohleď na tyto Kuruovce, kteří jsou zde shromážděni.

26. - 27. Nyní Ardžuna uviděl, jak v obou vojskách stojí jeho strýcové, prastrýcové a učitelé, stařešinové, strýcové z matčiny strany, bratři a bratranci, synové a synovci, vnukové i přátelé, tchánové a také příznivci.

27. - 28. Když tam Ardžuna uviděl všechny tyto příbuzné, byl naplněn hlubokým soucitem a se smutkem pronesl tato slova.

28. - 29. Řekl: Krišno, při pohledu na tyto příbuzné sešikované k boji mé údy mě zrazují, ústa mám vyprahlá, a co víc, chvěji se po celém těle a vlasy na hlavě mi vstávají.

30. Luk Gándíva mi padá z ruky a kůže na celém těle mě pálí; můj rozum jakoby byl zachvácen vírem a nohy se mi podlamují.

31. Pozoruji také, Kéšavo, jistá zlá znamení a nevidím nic dobrého ani v zabíjeni svých příbuzných v boji.

32. Netoužím po vítězství Krišno, ani po království, ani po rozkoších. K čemu je nám vláda či přepych, Góvindo, ba i život!

33. - 34. Právě tito lidé, kvůli nimž toužíme získat trůn, přepych a rozkoše - učitelé, strýcové, synové a synovci, rovněž prastrýcové, stařešinové, strýcové z matčiny strany, tchánové, prasynovci, švagři i ostatní příbuzní - jsou zde sešikováni na bitevním poli, riskujíce své životy i majetky.

35. Ó ničiteli Madhua, i kdyby oni mohli zabít mne, nechci je zabíjet ani kvůli vládě nad třemi světy, tím méně pro vládu nad zemí!

36. Jak můžeme doufat, že budeme šťastní, Krišno, vezmeme-li život synům Dhritaráštrovým; zabití těchto odvážlivců nás jistě natrvalo uvrhne do hříchu.

37. Proto není pro nás správné, Krišno, abychom zabíjeli své příbuzné, Dhritaráštrovy syny, neboť jak můžeme být šťastní, když zabijeme svoje vlastní příbuzné?

38 - 39. I když tito lidé, zaslepení chtivostí, nevidí nic špatného ve zničení svého vlastního rodu a žádný hřích ve zradě přátel, proč bychom my, ó Krišno, kteří chápeme jasně hřích plynoucí ze zničení své vlastní rodiny, nemohli uvažovat o odmítnutí tohoto zločinu?

40. Věkovité rodinné tradice zaniknou zkázou rodiny, a jakmile se ztratí počestnost, neřest zachvátí celý rod.

41. S převládnutím neřesti, Krišno, ženy v rodinách propadnou svodům, a ze zkaženosti žen, ó Ty, jenž pocházíš z Vršny, vyplývá smíšení kast.

42. 42. Smíšení krve uvrhne do zkázy ničitele rodu stejně jako rod samotný. Zbaveni oběti rýže a vody (šraddha, tacpana, tarpana atd.) duchové předků rovněž zahynou.

43. Těmito špatnostmi, které s sebou nese smíšení kast, zaniknou rovněž věky trvající kastovní tradice a rodinné obyčeje těch, kdo zabíjejí příbuzné.

44. Slýcháme, že člověk, který ztratil své rodinné tradice, pobývá v pekle, Krišno, po nepopsatelně dlouhá časová období.

45. Ach jaké neštěstí! Třebaže máme rozum, necháváme svou mysl, aby nás naváděla ke spáchání tak velkého hříchu, jelikož kvůli vládychtivosti a rozkoši dychtíme zabít své vlastní příbuzné.

46. Bylo by pro mě lepší, kdybych se nebránil, a kdyby mě neozbrojeného zabili v boji synové Dhritaráštrovi, vyzbrojení střelami.

47. Saňdžaja řekl: Ardžuna, jehož mysl byla na válečném poli rozrušena bolestí, když takto promluvil a odhodil luk a šípy, klesl na zadní sedadlo svého vozu.

(Jaipur, 9.2.2006) Historickým pozadím Bhagavadgíty byla bitva mezi Pánduovci a Kuruovci. Ardžuna byl tehdy považován za jednoho z největších a také nejstatečnějších válečníků své doby. Pán Krišna se stal na Ardžunovu žádost jeho vozatajem. Ardžuna vykonal veškeré přípravy potřebné pro započetí bitvy a neochvějně připraven k boji, požádal svého vozataje, aby ho zavezl doprostřed bitevního pole mezi obě znepřátelené armády.

V tomto momentu se v Ardžunově srdci rozhořelo jedno z největších lidských dilemat. Spatřil na obou stranách své vlastní příbuzné, vzedmula se v něm připoutanost a upadl do zmatku. Začal uvažovat, zda se má opravdu pustit do boje s lidmi jeho srdci tolik blízkými. Některých z nich si velmi vážil. Na druhé straně bitevního pole byl i jeho vlastní učitel, který ho vedl v získávání válečného umu. V řadách nepřítele spatřil svého dědečka, na jehož klíně si hrával, a další a další příbuzné.

Ardžuna pocítil intenzivní příchylnost, která mu zastřela mysl. Začal pochybovat: „To mám opravdu zabíjet své nejbližší příbuzné? To přece nemá žádný význam. Nemá cenu bojovat! Přece nebudu kvůli království zabíjet lidi, kteří jsou mi drazí. Bude lepší stát se žebrákem, než tu pozabíjet své příbuzné a převzít království.“

Ardžuna začal Krišnovi předkládat další a další argumenty, proč by bylo lepší nebojovat. Uvedl snad všechny možné myšlenky, které by mohly člověka v podobné situaci napadnout. Mluvil o tom, jaká neštěstí a rozvrat společnosti by po bitvě následovaly... Nakonec Ardžuna prohlašuje, že bojovat nebude.

Jeden z největších bojovníků přijíždí na bitevní pole, aby bojoval, a nyní se vzdává a sedá si zničeně do vozu. Ardžuna se dostává do mezní situace. Je to jako byste přijeli z Evropy, abyste se v Indii zúčastnili satsangů, a když konečně dorazíte na místo, rozhodnete se, že to nemá význam a pojedete domů. Proč jste sem tedy jezdili? Ardžuna byl v ještě kritičtější situaci. Pán dobře rozpoznal rozvrat v srdci jednoho z nejstatečnějších bojovníků a začal mu předkládat své učení. Takto je popsána v první kapitole Bhagavadgíty situace. Skutečná duchovní nauka začíná jedenáctým veršem druhé kapitoly.

.....